

Достъп до правосъдие по въпроси на околната среда - Унгария

Šis puslapis išverstas mašininio vertimo priemone ir jo kokybė negali būti užtikrinta.

1. Основополагащи елементи
2. Съдебна система
- #II
4. Дела за достъп до информация
5. Достъп до правосъдие и участие на обществеността
6. Достъп до правосъдие срещу действия или бездействия
7. Други средства за достъп до правосъдие
8. Процесуална легитимация
9. Законно представителство
10. Доказателства
11. Преустановяване на нарушение
12. Разходи
13. Механизми за финансова помощ
14. Навременност
15. Други въпроси
16. Да си чужденец
17. Transboundary Cases

I. конституционните основи

Конституцията на Унгария от 2011 г. съдържа редица разпоредби, които са от съществено значение за околната среда. На първо място тя предвижда правото на всеки на здравословна околна среда, както и задължение за възстановяване или плащане за възстановяване на всички вреди, причинени на околната среда (член XXI). Конституцията предвижда също така задължение за държавата и за всеки друг да защитава, запазва и съхранява природните ресурси, по специално почвата, горите, водите, биологичното разнообразие и културните ценности, като всичко това формира общото културно наследство на нацията (член P). Устойчивото развитие също е посочено в Конституцията като една от целите на Унгария (член Q). Достъпът до правосъдие се регулира по общ начин, като се гарантира правото на средства за правна защита срещу всеки съдебен или административен акт, който засяга правата или законните интереси на лицата (член XXVIII). Гражданите обаче не могат да се позоват пряко на конституционните права при административни или съдебни производства, тъй като съгласно установеното тълкуване на закона, за да бъдат използвани като правно основание за искиове, конституционните права трябва да бъдат закрепени в норми от по-ниска степен. Страните по административно или съдебно производство могат да се позовават пряко на международни споразумения, по които Унгария е страна, но няма реална нужда от това, тъй като от момента, в който Унгария се обвърже с дадено споразумение, с прокламирането му в унгарска правна норма то става част от националната правна система. Има няколко примера, при които административни органи и съдилища са приложили Орхуската конвенция като част от обосновката им за дадено решение, но осведомеността на публичната администрация и съдебните органи относно Орхуската конвенция все още продължава да е доста ниска.

II. Съдебна система

Съдебната система в Унгария функционира въз основа на разделението на властите и е независима от законодателната и изпълнителната власт. Съдебната система има четири нива, като йерархичната структура на съдилищата от най-ниското към най-високото ниво е следната: йерархията на съдилищата от дъното към горната част, е следното: районните съдилища (járásbíróság) (в Будапеща се Капитолия районни съдилища (kerületi bíróság), окръжни съдилища (megyei törvényszék) (в Будапеща това е Capitol съд (Fővárosi Törvényszék), окръжните съдилища (táblabíróság) и Върховния съд (Kúria). От 1 януари 2013 г. независими административни и трудови съдилища (közigazgatási és munkaügyi bíróság) са създадени в Унгария. В страната има общо 111 районни съдилища, 20 окръжни съдилища, 5 апелативни съдилища и един Върховен съд, към които се прибавят 20-те административни и трудови съдилища. Съдилищата в Унгария имат конституционно задължение да разглеждат правни спорове между частни субекти (спорове по частноправни, търговскоправни или трудовоправни въпроси) или между държавата и частни субекти (спорове по административноправни и наказателноправни въпроси). Съдебната система се основава на гражданското право и в повечето случаи функционира въз основа на подход, при който водещо е служебното начало с нарастващо влияние на елементите на състезателност. В повечето случаи на първа инстанция гражданскоправните спорове на първа инстанция се решават от едноличен съдия (egyesbíró) с изключение на определени дела и на делата в областта на трудовото право, при които съдебният състав освен съдията включва двама непрофесионални съдии (ülnök). Наказателните дела се решават еднолично от съдия или от състав, включващ съдия и двама 2 непрофесионални съдии, което зависи от тежестта на престъплението. Второинстанционните съдилища заседават в тричленен състав или в много редки случаи в петчленен състав. По граждански и административни дела тежестта на доказване пада върху ищеца, докато при наказателните дела пада върху прокурора (ügyész), който представлява обвинението. В Унгария няма специализирани съдилища, които да се произнасят по дела, свързани с околната среда. Поради това делата, свързани с околната среда, се разглеждат или от административните и трудови съдилища, или от обикновени съдилища, разглеждащи въпроси от частноправен характер, в зависимост от естеството на правния спор. В унгарската правосъдна система търсенето на най-благоприятна правна система („forum shopping“) е възможно с няколко ограничения. Докато нивото на съда да подход се определя от закона, при определени обстоятелства ищецът може да избере мястото, на което той/тя иска да започне производството (напр. вместо да се обръща към съда по местопребиваване на ответника, тя/той се обръща към съда по мястото, където е претърпяна вредата, при дела за вреди). При въпроси от частноправен характер, които се отнасят до имущество и плащания, страните по договора могат дори да определят съда, в който да се разглежда спорът, отново при определени ограничения. Решенията по същество по частноправни спорове могат да се обжалват с обикновена жалба, като може да се оспорва както процесуалната, така и материалната законосъобразност на решението. Определенията на съда (végzés) могат да бъдат обжалвани при определени ограничения. Крайният срок за обжалване е 15 дни от датата на постановяване на съдебното решение. При административни дела първоинстанционното съдебно решение не подлежи на обжалване; определенията на Съда обаче могат да бъдат обжалвани. Налице е възможност пред Върховния съд да се подаде искане за извънредно преразглеждане (felülvizsgálati kérelem) на окончателно съдебно решение, като се оспори процесуалната законосъобразност на решението. Крайният срок за това действие е 60 дни от постановяването на окончателното решение. При административни дела съдилищата имат единствено касационни права (hatályon kívül helyezés), и само в много малък брой изключителни случаи разполагат с права да внасят изменения (megváltoztatás). Административните дела не касаят въпроси, свързани с околната среда, следователно при дела, свързани с околната среда, съдилищата могат единствено да отменят административните актове и в същото време да разпоредят на административните органи да преразгледат делата.

Съдебните дела, свързани с околната среда, са специфични по няколко причини:

- На първо място, повечето дела, свързани с околната среда, са административноправни спорове, включващи частно лице като ищец и агенция по опазване на околната среда — като ответник;
- Такива дела се решават в повечето случаи въз основа на правна преоценка за това дали административният акт е съобразен с приложимите в случая разпоредби;
- На второ място, някои дела от частноправен характер са свързани по естеството си с околната среда, напр. дела за обезщетения за вреди
- При тези дела решението по делото често зависи от експертните становища;
- екологичните неправителствени организации (НПО) могат да завеждат дела срещу замърсители и да искат от Съда да разпореди спирането на замърсяването и въвеждането на превантивни мерки
- Такива дела обаче са много редки и не са ефикасни поради голямата тежест на доказване, от НПО в качеството на ищец;
- има само няколко наказателни дела, свързани с околната среда, и почти нито едно от тях не е приключено с ефективна присъда лишаване от свобода.

Съдилищата обикновено действат по искане на страните по правния спор; понякога обаче съдилищата могат да действат ex officio. Те са следните:

- вземане на решение относно поемането на разноските от страните;
- отлагане на съдебното заседание по делото;
- инициране на процедура по отправяне на преюдициално запитване пред Съда на ЕС;
- образуване на производство пред Конституционния съд за оценяване на конституционносъобразността на даден закон;
- образуване на производство пред Върховния съд за оценяване на конституционносъобразността на местен закон;
- откриване на доказателства и спиране на прилагането на административен акт при административни съдебни дела.

III. Дела за достъп до информация

Достъпът до информация се регламентира по общ начин, който също така е свързан специално с достъпа до информация за околната среда. Средствата за правна защита обаче, които се използват срещу отказа на или неправилен/неадекватен отговор на искане за информация за околната среда, не са специфични. Лицата, които изискват информацията, могат да иницират съдебно производство пред обикновен съд за въпроси от частноправен характер срещу отказа или липсата на предоставяне на информация в рамките на 30 дни, считано от обявяването на отказа или изтичането на законоустановения срок за предоставяне на информация (15 дни). Съдилищата могат да разпоредят на притежателя на информация да разгласи исканите данни в случай на обоснован иск. Съществува самостоятелен административен орган, наречен Национален орган за защита на данните и свобода на информацията (Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság), до който могат да се подават жалби по въпроси, свързани със свободата на информация. В случай, че жалбата е основателна, Органът може да поиска от съответния орган да коригира незаконосъобразността. В случай че последното не се осъществи, органът може да заведе дело срещу съответния орган. Отказите на искане за информация трябва да включват предупреждение за възможните средства за правна защита. Лицата, които твърдят, че на искането си за предоставяне на информация са получили отказ или са получили неправилен/погрешен отговор, спазват следните процесуални правила:

- трябва да са сигурни, че техният иск е предявен (подаден) в рамките на 30 дни от отказа и т.н.
- или трябва да подадат жалба до органа, въпреки че за такова подаване няма определени крайни срокове
- съдебният иск трябва да отговаря на общите изисквания за съдебен иск, няма специални изисквания
- не е задължително пред съда да се използва представителство от адвокат
- Тежестта на доказване е обърната, т.е. притежателят на информация трябва да докаже, че има основания за отказа, и т.н.
- съдебното производство ex lege е бързо
- няма съдебни такси, които трябва да бъдат платени от ищеца, изискващ информацията.

Съдилищата нямат достъп до информацията, чието разгласяване е предмет на спора между страните; Поради това съдията трябва да се произнесе относно искането за свобода на информацията без практически да знае нещо за въпросната информация. Следователно при такива дела съдилищата зависят от представените от страните аргументи по делото. Съдилищата могат да разпоредят разгласяването на информация, ако искът на заявителя е добре обоснован.

IV. Достъп до правосъдие и участие на обществеността

В Унгария административните производства, свързани с околната среда, нямат специален процесуален режим; В повечето случаи при тях се прилагат общите административни производства, всеобщо прилагани при почти всички видове административни дела. В някои закони обаче към общите правила за административните производства са добавени определени процесуални стъпки или изисквания. Тези закони са или секторни закони в областта на околната среда (напр. за управление на отпадъците) или хоризонтални нормативни актове, свързани с околната среда (напр. оценка на въздействието върху околната среда). Има редица характеристики, както и подробни и специални процесуални правила, които са характерни за административните производства в областта на околната среда. Те са:

- почти всички случаи се разглеждат от регионални инспекторати по околната среда, опазване на природата и управление на водите (környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség) със само няколко изключения, които се решават от общински чиновници (jegyző)

- В Унгария има само 10 регионални агенции по околната среда и тяхната териториална компетентност не се определя от обичайното разделение на страната на окръзи (Унгария има 19 окръга и 1 столица), а от най-големите речни басейни и водосборни области
- агенциите по околната среда имат свои вътрешни вещи лица, поради което в процеса на вземане на решението агенциите не използват външни експертни становища
- определени производства, свързани с околната среда, могат да продължат по-дълго от обичайния 3-дневен срок за обикновени административни производства, напр. процедурата за оценка на въздействието върху околната среда може да продължи 30 месеца
- За редица дела, свързани с околната среда, има такси (díj), които трябва да бъдат платени вместо редовните такси (illeték), и тези такси могат да бъдат значителни при най-значимите дела (оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) и комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването (КПКЗ))
- дела, които засягат околната среда, но не се решават от инспекторатите по околната среда, а попадат в рамките на компетентността на редица правителствени агенции или специални отдели на правителствените служби в страната, напр. отдел по горите, Отдел по транспорта, агенция по минно дело и т.н.
- административните дела, свързани с околната среда, обикновено осигуряват по-голямо обществено участие и откритост отколкото обичайните административни дела, като това участие може да бъде под формата на публични изявления по делото, публични изслушвания или дори процесуална легитимация на НПО.

Административни актове могат да бъдат обжалвани пред висшестоящ орган с изключение на актове, приети от ръководителя на централна административна агенция или от министър на първа инстанция. При такива дела е налице пряко средство за правна защита в съда срещу такива актове. В противен случай първоинстанционните административни актове не могат да бъдат отнесени пряко пред Съда, т.е. преди да се отиде на съд трябва да се изчерпят средствата за обикновено обжалване, с изключение на горепосочените случаи. При дела, свързани с околната среда, съдилищата преразглеждат както процесуалната, така и материална законосъобразност на актовете, т.е. не само дали съдържанието на акта е в съответствие с наредбата, но и дали актът е бил постановен по подходящ, предписан от закона начин. Съдилищата разглеждат не само административните актове, но и проверяват дали подкрепящите материали, служещи като обосновка на акта, са изготвени по подходящ начин. Най-яркият пример за това са делата, свързани с ОВОС, при които съдилищата разглеждат дали декларациите относно последиците за околната среда са изготвени по научно доказуем начин и при отсъждането включват външни вещи лица. Устройствените планове се приемат под формата на общински законови разпоредби (rendelet) и резолюции (határozat) срещу които има ограничена възможност за завеждане на дело. Местните законови разпоредби се преразглеждат от Конституционния съд за тяхната съвместимост с Конституцията, от Върховния съд за тяхната съвместимост с други норми от по-висока степен, а резолюциите на местните съвети се преразглеждат от обикновени съдилища, като обаче тези производства могат да бъдат инициирани единствено от служби на местната власт (megyei kormányhivatal). Производствата на обикновените съдилища по тези въпроси са същите както при обикновени административни дела.

Актовете за преценка на необходимостта от ОВОС могат да бъдат преразгледани от съдилищата като обикновени административни актове. При такива дела процесуално легитимирани са лицето, разработващо проекта, лицето, изготвящо ОВОС, всяко физическо лице, чийто права и законни интереси са накърнени (притежаващо недвижим имот или регистрирани права, свързани с недвижим имот в зоната на въздействие от планираното развитие) и всяка регистрирана екологична НПО, действаща в зоната на въздействие. При такива дела решението се постановява от обикновените съдилища, които разглеждат административни дела, като няма специални процесуални правила и единствено може да се отмени актът за преценка на необходимостта от ОВОС.

Актът за определяне на обхвата на ОВОС не се изготвя под формата на отделен административен акт по същество; Следователно няма възможност за преразглеждане от страна на Съда. Всяко опасение относно правилността на въпросите, оценени в рамките на процеса по ОВОС, или липсата на въпроси, разгледани по време на ОВОС, трябва да бъде обявено при обжалване срещу решение по същество за ОВОС, с което се предоставя или с което се отказва екологично разрешение, преди издаването на решението за осъществяване.

Решенията по същество за ОВОС са под формата на разрешение, наречено екологично разрешение (környezetvédelmi engedély). Те могат да бъдат обжалвани на първа инстанция, а второинстанционните решения могат да бъдат преразгледани от Съда (от 1 януари 2013 г. от Административен и трудов съд). При такива дела процесуално легитимирани са лицето, разработващо проекта, лицето, изготвящо ОВОС, всяко физическо лице, чийто права и законни интереси са накърнени (притежаващо недвижим имот или регистрирани права, свързани с недвижим имот в зоната на въздействие от планираното развитие) и всяка регистрирана екологична НПО, действаща в зоната на въздействие.

Включването на външни вещи лица в съдебното производство не е задължително, но на практика е необходимо, тъй като съдията не е в състояние да вземе решение по такива сложни въпроси като точността на констатациите по ОВОС. Съдът преразглежда както процесуалната, така и материалната законосъобразност на екологичното разрешение, т.е. дали в рамките на административно (ОВОС) производство се били спазени секторните закони в областта на околната среда, както и административно-процесуалното право. Съдилищата също така разглеждат не само решенията по ОВОС, но проверяват и материалните и техническите констатации и изчисленията на проучването на въздействието върху околната среда.

За да е налице процесуална легитимация пред съдилищата по дела, свързани с ОВОС, не е необходимо да се участва в производство по ОВОС, въпреки че е необходимо да се отговаря на изискванията за наличие на процесуална легитимация и преди да се заведе дело да бъдат изчерпани всички административни средства за правна защита. Не е задължително обаче лицето, което завежда делото да е същото, което изчерпва административните средства за правна защита; Единственото условие е, че пред Съда могат да бъдат обжалвани само второинстанционни решения по ОВОС. При съдебни дела, свързани с ОВОС, предявяването на иск за преустановяване на нарушенията е възможно, но няма специални правила, които при такива производства да имат върховенство над общите правила за предявяване на иск за преустановяване на нарушение. Условието, които трябва да бъдат изпълнени са тези, посочени в точка X по-долу.

Решенията по същество за КПКЗ са под формата на разрешение, наречено единно екологично разрешение за експлоатация (egységes környezethasználati engedély). Те могат да бъдат обжалвани на първа инстанция, а второинстанционните решения могат да бъдат преразгледани от Съда. При такива дела процесуално легитимирани са лицето, разработващо проекта, лицето, изготвящо документацията за КПКЗ, всяко физическо лице, чийто права и законни интереси са накърнени (притежаващо недвижим имот или регистрирани права, свързани с недвижим имот в зоната на въздействие от планираното развитие) и всяка регистрирана екологична НПО, действаща в зоната на въздействие. Включването на външни вещи лица в съдебното производство не е задължително, но на практика е необходимо, тъй като съдията не е в състояние да вземе решение по такива сложни въпроси като точността на констатациите по КПКЗ. Съдът преразглежда както процесуалната, така и материалната законосъобразност на единно екологично разрешение за експлоатация, т.е. дали по време на административно (КПКЗ) производство са били спазени секторните закони в областта на околната среда, както и административно-процесуалното право. Освен това съдилищата разглеждат не само решенията по КПКЗ, но проверяват и материалните и техническите констатации и изчисленията на документацията за КПКЗ.

За да е налице процесуална легитимация пред съдилищата по дела, свързани с КПКЗ, не е необходимо да се участва в производство по КПКЗ, въпреки че е необходимо да са изпълнени изискванията за процесуална легитимация и преди да се заведе дело да бъдат изчерпани всички административни средства за правна защита. Не е задължително обаче лицето, което завежда делото да е същото, което изчерпва административните средства за правна защита; Единственото условие е, че пред Съда могат да бъдат отнесени само второинстанционни решения по КПКЗ. При съдебни дела, свързани с КПКЗ, предявяването на иск за преустановяване на нарушенията е възможно, но няма специални правила, които при такива производства да имат върховенство над общите правила за предявяване на иск за преустановяване на нарушение. Условието, които трябва да бъдат изпълнени са същите, както при съдебните дела, свързани с ОВОС.

V. Достъп до съда срещу действие или бездействие

Съществуват редица възможности за предявяване пред съда на искове пряко срещу физически лица или юридически лица. Преди всичко, ако ответникът е причинил вреда на заявителя, последният може да претендира за обичайно обезщетение за понесените загуби съгласно частното право. В следствие на това заявителят, който може потенциално да понесе вреда, може да поиска от Съда да разпореди на ответника да предотврати вредата. В случай че ответника експлоатира опасно съоръжение (veszélyes üzem) или извършва опасна дейност (каквато е всяка дейност, при която се използват ресурсите на околната среда, или като обект на емисии), тежестта на доказване се измества към ответника и той/тя трябва да докаже, че вредата се дължи на unpreventable външна причина (обективна или безвиновна отговорност). На второ място, преките искания могат да бъдат формулирани като искове във връзка с вредни въздействия (birtokvédelmi kereset), в случай че ответникът смущава заявителя с въздействието си върху околната среда, напр. дим, шум, други нарушения. Този вариант се използва най-често при съседски взаимоотношения, когато заявителят и ответникът живеят в непосредствена близост. На трето място, искове във връзка с личната неприкосновеност (személyiségvédelmi kereset) могат да бъдат предявени срещу този, който нарушава неприкосновеността на дадено физическо лице, като тя включва здравето, благосъстоянието, правото на живот или правото на дом. На последно място, Законът за опазване на околната среда и Законът за опазване на природата включват правна възможност за екологични НПО или НПО за опазване на природата да завеждат дело срещу замърсители или срещу лицата, които увреждат природните ценности. Такива дела се разглеждат от обикновени съдилища, разглеждащи въпроси от частноправен характер, и заявителите могат да поискат от

съда да разпорежи ответника да преустанови замърсяването/увреждането на природата и да въведе превантивни мерки с цел да се избегне замърсяване/увреждане.

Искове срещу държавни органи могат да се предявяват в два възможни случая:

- ако замърсителят е държавен орган, тогава към него се прилагат същите правила както към обикновен замърсител
- Ако процедурата на държавния орган за вземане на решение не функционира (или процесуално, или по отношение на съдържанието) и простъпката достига определен праг (необичайна, целенасочена или изключително небрежна), понесеният вредата от това може да поиска обезщетение от органа на държавната администрация.

По въпроси, свързани с екологична отговорност, определеният от Унгария компетентен орган е Регионалният инспекторат по околната среда, опазване на природата и управление на водите (környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség). Молба за действие във връзка с екологична отговорност може да бъде подадена пред тези агенции, като се използват обичайни начини за комуникация, напр. поща, електронна поща, телефон, факс или лично посещение в рамките на работното време на бюрото за помощ към Агенцията. Молбата за действие трябва да отговаря на изискванията за всяка такава молба, т.е. трябва да включва името и местонахождението на инициатора, описанието на проблема и категоричен призив за действие. Екологичните НПО могат да подават такава молба при предоставянето на право от Закона за опазване на околната среда. Съдебният контрол на актовете, издадени от агенция по околната среда по въпроси, свързани с екологичната отговорност, се различава според естеството на акта. Ако актът се отнася за екологичната отговорност като такава, правилата за съдебен контрол са същите като при обикновен административен акт, тъй като Агенцията по околната среда трябва да вземе формално решение и по тези въпроси, а при дела, свързани с отговорност, няма специален процесуален режим. В случай че актът на агенцията по околната среда е наистина отговор на молба за действие, не е възможен съдебен контрол. Такива актове са по-скоро отговори на молби; последното се определя от Закона за опазване на околната среда и агенциите по околната среда също само като публични жалби. И тъй като не е необходимо да се приемат формални административни актове относно публични жалби, няма акт, който може да бъде отнесен пред Съда. По принцип екологичната отговорност се налага от държавната администрация, която използва правомощията си да взема решения по въпроси, свързани с отговорността. Частни лица могат да налагат екологична отговорност със сериозни ограничения. Това е възможно единствено за екологични НПО и такива НПО могат да заведат дело срещу замърсители или срещу тези, които увреждат природните ценности. Такива дела се разглеждат от обикновени съдилища, разглеждащи въпроси от частноправен характер, и заявителите могат да поискат от съда да разпорежи ответника да преустанови замърсяването/увреждането на природата и да въведе превантивни мерки с цел да се избегне замърсяване/увреждане.

VI. Други средства за достъп до правосъдие

В случай на проблем, свързан с околната среда, освен действията на административните органи и делата, заведени в Съда, съществуват и други средства за правна защита, които могат да бъдат използвани. Някои от тези средства за правна защита са в отговор на действителни проблеми в околната среда (напр. замърсяване), докато други се занимават с предполагаемо лошо управление по въпроси, свързани с околната среда, от страна на публичните органи. Те са следните:

- прокурор (ügyész): Прокурорите са с два вида правомощия, съгласно които отговарят за два вида проблеми: замърсяване и лошо управление. По отношение на замърсяването прокурорът е оправомощен от закона за опазване на околната среда да заведе дело срещу замърсител за преустановяване на дейността или да разпорежи на замърсителя да плати обезщетение; Също така съгласно Гражданско-процесуалния кодекс прокурорът може да заведе дело, ако тези, които са оправомощени, иначе не са в състояние да упражняват правата си, освен в случаите, когато упражняването на правата изисква лични действия по правоприлагане. Що се отнася до лошото управление, в рамките на своята компетентност за защита на публичния интерес прокурорът може да публикува покана (felhívás) до всеки публичен орган по отношение на негов окончателен акт, по който Съдът не се е произнесъл, което се счита за незаконосъобразно. Поканата трябва да бъде публикувана в рамките на една година и адресат на поканата е висшестоящият орган на този, който е приел акта. Ако поканата не постигне желаните ефект, прокурорът може да заведе дело срещу незаконосъобразен акт.
- Омбудсман (Alapvető Jogok Biztosa): Омбудсманът може да разследва действия или бездействия на публични органи и в случай че последният уврежда или застрашава основни права на гражданите, може да вземе съответните мерки. Тези мерки могат да бъдат: Издаване на препоръка до висшестоящия орган на разследвания орган, инициране на производство пред прокурор, инициране на производство пред националния орган за защита на данните и свобода на информацията, инициране на производство пред Конституционния съд или може да бъде amicus curiae при административни съдебни дела по въпроси, свързани с околната среда.

- Заместник-омбудсман за бъдещите поколения (Alapvető Jogok Biztosának a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettese): Първоначално тази длъжност бе независима длъжност на омбудсман по околната среда; от 1 януари 2012 г. обаче длъжността е на заместник-омбудсман. Правомощията на заместник-омбудсмана са: да прави разследвания относно правоприлагането във връзка с интересите на бъдещите поколения, редовно да информира омбудсмана за впечатленията си, да насочва вниманието на омбудсмана към заплахата от незаконосъобразност, засягаща по-голяма група хора, да започва разследване за омбудсмана, да участва в такива разследвания и да предлага завеждане на дело пред Конституционния съд.
- Националната защита на данните и свобода на информацията (Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság): Органът получава жалби по въпроси, свързани със свободата на информация, когато на искания за свобода на информацията е получен незаконосъобразен отказ. В случай че жалбата е обоснована, органът може да призове съответният орган, който е отказал искането, да коригира незаконосъобразността. В случай че последното не се осъществи, органът може да заведе дело срещу съответния орган.
- Национален фокусен център на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР): В случай че многонационално дружество причини екологичен проблем, има възможност за прилагане на насоките на ОИСР за мултинационалните предприятия, в които се съдържат редица разпоредби в областта на околната среда. В този случай жалба може да бъде подадена пред унгарската национална контактна точка в рамките на отдела по международни и европейски въпроси към Министерството на националната икономика (Nemzetgazdasági Minisztérium). Контактната точка ще събере заедно засегнатите страни и ще опита да постигне споразумение, а също така ще приключи случая с изявление.

Частното наказателно преследване е възможно само при определени видове дела и във връзка с престъпления, извършени срещу лице, а не срещу околната среда. Един вид от тези дела обаче може да има значение за околната среда; Това са дела за клевета. При тези дела обвинението се повдига от частни лица, които са ошетени или обидени от клеветата. Такива дела могат да имат значение за околната среда, ако се образувани срещу екологични активисти или НПО като част от SLAPP (Стратегическо дело срещу участие на обществеността).

В случай на лошо управление (нецелесъобразно административно действие, административно бездействие), съществуват редица средства за правна защита, като:

- жалба до омбудсмана, вж. по-горе
- жалба до прокурора, вж. по-горе
- жалба до националния орган за защита на данните и свобода на информацията, вж. по-горе
- в случай на административно бездействие висшестоящият орган призовава органа, който взема решението да действа въз основа на жалба, подадена от страните по делото; Ако бездействието продължи, висшестоящият орган може да назначи друг орган, който разполага със същата компетентност, за да постанови подходящо решение; В случай че поканата от страна на прокурора за преустановяване на административното бездействие остане без резултат, прокурорът може да заведе дело в Съда.

VII. Процесуална легитимация

Процесуална легитимация	Административно производство	Съдебно производство
Физици	Процесуално легитимирани са тези физически лица, чиито права или законни интереси са засегнати от делото. Ако е предвидено от закона, това са тези	Всяко лице, което има защитени от закона права и задължения, може да е процесуално легитимиран в съдебното производство; Това обаче е само възможността

ск и ли ца	физически лица, които притежават недвижим имот в зоната на въздействие от дейността или съоръжението или онези, чиито права, свързани с такъв недвижим имот, са регистрирани официално.	да е налице процесуална легитимация. На практика процесуално легитимирани са лицата, чиито права и законни интереси са засегнати. Това например може да бъде доказано, като се приведат доказателства, че лицето е участвало в административното производство, предхождащо съдебната фаза по дадено дело. Неправителствени организации (НПО)
Н П О	Право може да предвижда процесуална легитимация за НПО, чиято дейност е насочена към защита на основните права или насърчаване на обществения интерес. Екологичните НПО могат да бъдат процесуално легитимирани при административни производства, свързани с околната среда, ако действат в зоната на въздействие на дейността или на съоръжението.	НПО са процесуално легитимирани по дела, свързани с околната среда при два различни типа обстоятелства. а) при производства, образувани срещу административни актове, тези екологични НПО могат да бъдат процесуално легитимирани в зоната на въздействие на дейността или на съоръжението. б) екологичните НПО могат за заведат дело срещу замърсители и да поискат от съда да разпреди преустановяването на дейността или въвеждането на превантивни мерки от замърсителя.
Др уг и пр ав ни су бе кт и	Други юридически лица или организации, които не са юридически лица, могат да бъдат процесуално легитимирани, ако техните права или законни интереси са засегнати от делото.	Други юридически лица или организации, които не са юридически лица, могат да бъдат процесуално легитимирани, ако техните права или законни интереси са засегнати от делото.
Ad hoc с гр уп и	Ad hoc нерегистрирани групи не са процесуално легитимирани.	Ad hoc нерегистрирани групи не са процесуално легитимирани.
Чу жд ес тр ан ни Н П О	Като цяло, тъй като чуждестранни НПО не осъществяват дейност на територията на Унгария, те не са процесуално легитимирани по тези производства, при които регистрирани по друг начин в Унгария НПО разполагат с процесуална легитимация. При специални обстоятелства, напр. на реципрочна основа с други държави или при дела, свързани с оценката на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст, чуждестранните НПО могат да бъдат процесуално легитимирани.	Като цяло, тъй като чуждестранни НПО не осъществяват дейност на територията на Унгария, те не са процесуално легитимирани по тези производства, при които регистрирани по друг начин в Унгария НПО разполагат с процесуална легитимация. При специални обстоятелства, напр. на реципрочна основа с други държави или при дела, свързани с оценката на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст, чуждестранните НПО могат да бъдат процесуално легитимирани.
Вс ич ки др уг и	Органите, чиито задачи са засегнати от делото, но не участват в процеса на вземане на решението по делото, могат да бъдат процесуално легитимирани.	Органите, чиито задачи са засегнати от делото, но не участват в процеса на вземане на решението по делото, могат да бъдат процесуално легитимирани.

В секторното законодателство в областта на околната среда няма много различни производства, които да са приложими по отношение на физическите лица. Процесите по ОВОС и КПКЗ обикновено са по-открити, което се дължи на факта, че

всеки, който живее или пребивава в зоната на въздействие на планирането или експлоатацията на съоръжението /дейността, е процесуално легитимиран. Въпреки това при производства, свързани с пътно строителство и тези, свързани с въпроси относно атомната енергия, процесуалната легитимация на физическите лица е по-ограничена. Съгласно горепосоченото, НПО имат привилегии във връзка с процесуалната легитимация по административни производства по въпроси, свързани с околната среда, като последните се определят като такива от Върховния съд, при които регионалната агенция по околната среда е органът, който взема решението или съвместното решение. Чуждестранни физически лица и НПО имат специален режим за процесуална легитимация, произтичащ от Конвенцията от Еспоо по трансгранични дела. Това гарантира, че лицата, засегнати от планирана дейност в чужда държава, се ползват от същите правила относно процесуалната легитимация, като лицата, засегнати в Унгария.

В Унгария на практика няма „actio popularis“, т.е. възможност всеки да заведе дело в съда срещу административен акт или акт или бездействие на друго лице, без да е заявил законен интерес. По-рано е съществувала възможност за „actio popularis“ срещу всеки нормативен акт пред Конституционния съд; от 1 януари 2012 г. обаче (влизането в сила на новата конституция на Унгария) това е възможно единствено при дела, при които лицето е засегнато от прилагането на противоконституционна норма.

Други процесуално легитимирани институции са следните:

- Омбудсман: Омбудсманът може да бъде „amicus curiae“ при административни съдебни дела по въпроси, свързани с околната среда.
- прокурор: прокурорът има правото, предоставено му от Закона за опазване на околната среда, да заведе дело срещу замърсител за преустановяване на дейността или за налагане на замърсителя да плати обезщетение; Също така съгласно Гражданско-процесуалния кодекс прокурорът може да заведе дело, ако тези, които са оправомощени, иначе не са в състояние да упражняват правата си, освен в случаите, когато упражняването на правата изисква лични действия по правоприлагане
- Национален орган за защита на данните и свобода на информацията: органът е процесуално легитимиран да завежда дела срещу тези, които в разрез със закона не предоставят информация, която е от обществен интерес, и отказват да действат в съответствие с предшестващата покана за действие, отправена от органа.

Правилата във връзка с ОВОС и КПКЗ за процесуалната легитимация на физическите лица/НПО и достъпа до правосъдие се прилагат с предимство само ако процедурата е за издаване на разрешение по ОВОС или КПКЗ. Като цяло при въпроси, свързани с околната среда (напр. ограничаване на стойностите за емисиите във въздуха, ограничаване на стойностите на емисиите на шум, разрешения за управление на води) предимство имат общите правила за процесуалната легитимация, т.е. съгласно горепосочения модел.

VIII. Законно представителство

Ролята на юристите е да помагат на физическите и юридическите лица при упражняване на техните права. Те са част от по-голяма система, чийто компоненти (прокурори, съдебна система и т.н), насърчават върховенството на закона. Юристите могат да бъдат адвокати, които са лицензирани да представляват клиенти на договорна основа или могат да работят като юристи в държавни органи. Юристи, наети от държавните административни органи по околната среда или Министерството на регионалното развитие (de facto Министерството на околната среда на Унгария), прилагат законодателството в областта на околната среда ежедневно. В Унгария техният брой е между 100 и 50. Частните адвокати, които представляват физически лица или корпоративни клиенти, трябва да прилагат законодателството в областта на околната среда тогава, когато го изискват животът и действията на такива лица. Техният брой не може да бъде определен. Юристи, занимаващи се с въпроси, свързани с околната среда, работещи в полза на обществен интерес, представляват клиенти срещу замърсители с цел налагане на екологична отговорност или срещу държавната администрация с цел предотвратяване на потенциални, неблагоприятни за околната среда развития. В Унгария техният брой е между 10 и 5. Юридическото представителство не е задължително при повечето от съдебните производства и съответно при съдебни дела, свързани с околната среда. Изключенията, при които юридическото представителство е задължително, са следните:

- процедури по обжалване пред регионалните съдилища
- процедури за правна защита пред Върховния съд
- Всички производства пред съдилищата в страната, с изключение на тези случаи, при които паричната стойност на делото не надвишава 100 000 EUR, дела за обезщетение за лошо управление, дела, свързани с медиите и пресата, дела за защита на личната неприкосновеност и административни съдебни дела.

Има определен брой юристи, които са се специализирали по въпроси, свързани с околната среда, макар и в различна степен. Само няколко големи адвокатски кантори обявяват, че тяхната сфера на дейност включва законодателството в областта на околната среда и обикновено това са големите кантори в страната. Някои адвокати работят за корпоративни клиенти, чиито дейности включват редовното прилагане на законодателството в областта на околната среда, въпреки че имената им не са известни. Няколко адвокати твърдят в очите на обществеността, че са експерти по законодателството в областта на околната среда (напр. при значими дела в областта на околната среда, като например това, при което ответникът е дружеството, които потенциално могат да причинят 2010 октомври червена кал), но това е по-скоро еднократни действия, подкрепяни от общия портфейл на такива адвокати. На последно място, има няколко НПО, специализирани в законодателството в областта на околната среда, или чрез наемане на юристи за своите дела в областта на околната среда (3—4 г.) или от неправителствени организации с персонал, който предоставя правна помощ при дела, свързани с околната среда, от обществен интерес (1—2 г. НПО).

Съществуват редица бази данни, които помагат на хората да открият юристи, практикуващи в областта на околната среда. В случай на бизнес въпроси, напр. заявление за разрешение, жалба срещу наложено наказание, свързано с околната среда и т.н., има редица бази данни в интернет бази данни, които позволяват търсенето на специализация на съществуващите лицензирани адвокати в цялата страна. Това може да бъде допълнено от търсенето на тематични страници в правни уебсайтове, където могат да бъдат намерени видни юристи по въпросите на околната среда. В случай на въпроси, които са от обществен интерес, юристи, практикуващи в областта на околната среда, могат да бъдат намерени пряко по интернет или чрез свързване с екологични НПО. Последните определено са запознати с възможностите и данните за контакт на служби, занимаващи се с законодателството в областта на околната среда, които работят в полза на обществен интерес. На последно място, при търсене на правна помощ следва да се има предвид, че Службата за правна помощ към Министерството на администрацията и правосъдието администрира уебсайт, в който може да се търси в бази данни с юристи и НПО, предоставящи правна помощ, въпреки че това не се подпомага от функцията за търсене по специализация.

IX. Доказателства

Заведените пред съда дела, свързани с околната среда, не попадат в режим на разглеждане, различен от този при дела в областта на гражданското или административното право. Това означава, че съгласно процесуалните правила при тях трябва да се представят доказателства, чрез които има интерес да се докаже нещо. Най-често това е ищецът. В Унгария има система за свобода при събирането на доказателства, т.е. няма доказателство, което да има предварително определена тежест и всяко доказателствено средство (свидетел, експертно становище, посещение на мястото, документи, вещи) може да докаже гледна точка в съдебното производство. Въпреки това при дела, свързани с околната среда, с най-голяма убеждаваща сила е експертното становище.

В съответствие с правилото за свобода при събирането на доказателства няма доказателство, което да има предварително определена тежест, т.е. всеки аргумент може да бъде доказан с каквото и да е доказателствено средство, стига то да е подходящо. Съдията не е обвързан с каквито и да е доказателствени средства, но трябва да приеме истинността на констатациите, които се съдържат в така наречените публични документи (közokirat), издадени от органите в тяхната сфера на компетентност. Съдът разполага със свобода по отношение на връзката с други доказателства за оценка на доказателството. В случай че експертното становище е непълно, неясно или в него има вътрешни противоречия или то противоречи на някое друго експертно становище, първоначалното становище трябва да бъде разяснено от вещо лице, но Съдът може също така да назначи ново вещо лице. Страните в съдебното производство са свободни да представят доказателства, въпреки че са обвързани с няколко основни правила:

- Доказателствата трябва да бъдат представени навреме, т.е. те не могат да бъдат причина за необосновано удължаване на производството
- Съдът е задължен да отказва доказателства, ако те са представени с необосновано закъснение или в разрез с правилата за решаване на съдебни спорове на добра воля
- разходите за доказателствата трябва да бъдат поети от страната, която е поискала доказателството, като решението кой в крайна сметка ще поеме разходите може на по-късен етап да се промени чрез прилагане на принципа „загубилата страна плаща“.

Съдът обикновено не инициира събирането на доказателства, тъй като ролята на Съда е да разглежда правни спорове, а не да разкрива окончателната истината. Съдът обаче трябва да се информира за това за каква част от аргументацията на страните по целевеи въпрос все още липсват достатъчно доказателства. Освен това при изключителни обстоятелства Съдът може да поиска доказателства при административни съдебни дела като такива, при които отбелязва, че административния акт е отменен и обявен за недействителен с цел да се обоснове такова заключение.

Дадено вещо лице трябва да бъде включено в процедура по доказване, ако са необходимо специални познания по всеки съответен въпрос, който не се разглежда от съдиите (всъщност всеки неюридически въпрос). В този случай страните могат да поискат от съда да назначи съдебен експерт, който е регистриран в Министерството на администрацията и правосъдието в списък с вещи лица, които изготвят експертни становища. В случай че липсва такова вещо лице, Съдът може да назначи всяко лице с необходимите знания. Самите страни също могат да назначават вещи лица и да представят частни експертни становища пред Съда, въпреки че тяхната доказателствена тежест в процеса на вземане на решението е малко по-слаба отколкото становището на официално упълномощения съдебен експерт. В по-новата съдебна практика на Върховния съд обаче се приема, че такива частни експертни становища не са просто изразяване на гледна точка на страните, а са част от набор от доказателства.

Експертните становища (както на частно, така и на официално упълномощено вещо лице) не са задължителни за съда по начин, по който Съдът да не може да се отклони от тях. Въпреки това, тяхната убеждаваща сила произтича от добре обоснованата им същност и всяко отклонение от констатациите трябва да бъде обосновано от съда или чрез позоваване на доказани факти, или чрез други експертни становища. В противен случай съдът рискува решението да бъде отменено от по-висшестоящ съд поради неправилно провеждане на процеса на представяне на доказателства.

Преустановяване на нарушение.

В случай на обжалване на административен акт обжалването спира автоматично изпълнението на акта и предоставеното с акта право не може да бъде упражнено. Орган за вземане на решения на първа инстанция обаче, може да обяви своето решение подлежи на незабавно изпълнение, ако това е необходимо, за да се предотврати или отстрани животозастрашаваща или изключително вредна ситуация, ако националната сигурност, отбраната и обществения ред, или допълнителен закон го прави възможно — *inter alia* — проекти в областта на околната среда, опазването на природата, общественото здраве, опазването на исторически паметник или опазването на почвата и други причини. Дело, заведено срещу окончателен административен акт, няма автоматично суспензивно действие, въпреки че в искането или на по-късен етап от делото може да бъде подадена молба до съда за временно преустановяване на прилагането на оспорвания административен акт. След получаването на искането съдът трябва да се произнесе с решение относно спирането в рамките на 8 дни. Критериите, които трябва да бъдат взети под внимание при вземането на решението, са: може ли да бъде възстановено първоначалното положение, ако изпълнението на акта не бъде спрямо, това ще причини ли по-голяма вреда отколкото самото спиране.

Иск за преустановяване на нарушение не може да бъде подаден преди основното искане (*kereset*), а само с него или впоследствие. Преустановяване на нарушението може да бъде предоставено, ако е необходимо за предотвратяване на пряка заплаха от вреда, запазване на ситуацията, довела до правния спор, защита на правата на ищеца и ако вредата, причинена от мярката, не надвишава предимствата, предоставени чрез преустановяването на нарушението. Съдът може да постанови преустановяването на нарушенията да бъде условно въз основа на кръстосана гаранция за вредите. Съдът трябва да вземе решение относно преустановяването на нарушението в рамките на бързо производство. Решението на съда относно преустановяването на нарушението може да бъде обжалвано.

XI. Разходи

За да се образува съдебно производство, заявителят трябва да плати съдебна такса или налог (*illeték*). На по-късен етап, в рамките на производството, разходите за доказателства трябва да бъдат предварително платени (депозирани в съда) от този, който е поискал доказателствата. В случай че даден свидетел трябва да пътува за заседанието, този, по чиято инициатива се провежда изслушването, трябва да поеме разходите и да ги плати на свидетеля. Също така тези, които подават жалба, трябва да платят таксата пред въззивната инстанция (*fellebbezési illeték*). По време на процеса всяка страна трябва да заплати сама разходите си за адвокат. Накрая, след като съдебно решение, загубилата страна трябва да плати разходите на спечелилата страна.

Обичайната съдебна такса за обжалване на административен акт е 100 EUR. При дела от частноправен характер съдебната такса зависи от така наречената парична стойност на делото, напр. размера на обезщетението, изискано от ответника. Съдебната такса е 6 % от тази стойност, но най-малко 50 EUR и най-много 5 000 EUR. Тъй като при административните съдебни дела няма обжалване, в такива случаи не трябва да се заплаща такса. При дела от частноправен характер обжалването представлява 8 % от стойността на делото, но не по-малко от 50 EUR и най-много 8 350 EUR. Ако е внесен иск за извънредни средства за правна защита, съдебната такса е 10 % от стойността на делото, но не по-малко от 165 EUR и не повече от 11 670 EUR.

При дела, свързани с околната среда, други категории разходи могат да варират между ограничени стойности съгласно посоченото по-долу, което представлява оценка, основана на редовната практика:

- пътни разходи за свидетели: От 10 до 50 EUR
- такса за свидетел за загуба на доход/заплата: От 50 до 100 EUR
- разходи за проведено на място посещение от Съда: НЕ Е ПРИЛОЖИМО
- експертно становище: Оценка на недвижимо имущество при дела за обезщетение: От 200 до 1 000 EUR; здравно досие при дела за защита на личността: От 200 до 800 EUR; наблюдение на качеството на въздуха и нивото на шума на място при дела, свързани с околната среда: От 1000 до 4 000 EUR; мониторинг на опазването на природата на място: от 4000 до 8 000 EUR; разглеждане на подробни материали, напр. декларация относно последиците за върху околната среда (környezeteti hatástanulmány): От 1000 до 2 000 EUR
- адвокатските хонорари са предмет на споразумение между страната и адвоката, като се използват пазарните цени, които могат да бъдат от 15 EUR на час до 40 EUR на час, но също така може да се прилага метод за плащане на непредвидени разходи, при който сума в размер от 200 до 40 % от успешно придобитата сума е приемлива.

Искът за преустановяване на нарушение е безплатен, но съдът може да постанови преустановяването на нарушението в зависимост от плащането на обезпечение или кръстосана гаранция за вредите. Тази сума, особено при значими дела в областта на околната среда като дела, свързани с ОВОС за широкомащабни инфраструктурни проекти, може да възлиза на 4 000 EUR на ден.

Кой да поеме разходите по съдебния спор трябва да се определи в решението на Съда. Загубилата страна е длъжна да плати разходите на спечелилата страна, с някои изключения, като:

- В случай, че ответникът не е започнал процедурата и признава при първото заседание неговите/нейните задължения, разходите се поемат от заявителя
- страни, действащи неуспешно в производството, които са закъснели или са изпуснали крайните срокове, или по друг начин са предизвикали неоправдани разходи, трябва да поемат тези разходи
- В случай че някой заведе дело въпреки постигнатото споразумение при процедура по медиация, може бъде разпоредено той да плати разходите независимо от успеха му в съдебното дело
- в случай на частичен успех съдът определя поемането на разходите пропорционално на съотношението спечелено /загубено от страната
- В случай че това съотношение е приблизително равно, съдът може да нареди всяка страна да поеме направените от нея разходи
- В случай че е налице amicus curiae по делото и неговата страна спечели, неговите/нейните разходи трябва да бъдат поети от загубилата страна, но ако неговата страна загуби, amicus curies трябва да поеме само тези разходи, произтичащи от участието ѝ в производството

XII. Механизми за финансова помощ

Има два основни вида освобождавания от такси или облекчения: такива, които не изискват решение от съда и такива, които го изискват. В рамките на тези, които не изискват съдебно решение, някои облекчения зависят от вида на делото, а някои — от вида на заявителите.

Що се отнася до облекчения от плащания, определени от закона за видовете дела, има редица производства, които могат да бъдат образувани без да се заплаща съдебна такса, но само един вид е свързан с околната среда: дела за правоприлагане във връзка със свободата на информация. Други видове дела не изискват предварително заплащане на съдебна такса, като само загубилата делото страна ще трябва впоследствие да плати съдебната такса. Такива дела, които потенциално са свързани с околната среда, са:

- дела за обезщетение, при които претърпялото вреда лице се чувства застрашено по отношение на своя живот, неприкосновеност и здраве
- дела за защита на правата на личността
- дела за обезщетение срещу публични органи
- административни съдебни дела срещу административни актове.

На последно място, има дела, при които разноските по производството не се заплащат предварително, а на по-късен етап (költségfeljegyzési jog). Такива дела, които са свързани с околната среда, са дела за обезщетение за вреди, нанесени от миннодобивна дейност. Тези облекчения обхващат и разноските за доказателства при административни съдебни дела, при които събирането на доказателства е иницирано от административния орган — ответник по делото.

Определени видове заявители са освободени от плащането на съдебни такси, като, наред с други, това са унгарската държава, общините, НПО (сдружения и фондации, ако през предходната година не са реализирали приходи от стопанска дейност), дружества с нестопанска цел и ЕС и неговите институции.

С решението си Съдът може да предостави четири вида облекчения:

- разрешение за последващо плащане на съдебната такса, когато делото е загубено (illetékfeljegyzési jog): Това се прилага, ако предварителното плащане на съдебната такса би означавало непропорционална тежест, при положение че се вземат предвид нейните/неговите активи и доходи, особено ако платимата съдебната такса надвишава 25 % от неговия/нейния годишен доход на член от семейството, преди облагането на приходите
- разрешение за последващо плащане на съдебни разноски (költségfeljegyzési jog)
- пълно освобождаване от плащане на каквито и да било съдебни разноски, с изключение на разходите на другата страна, в случай че делото е загубено (teljes költségmentesség)
- частично освобождаване от плащането на някои съдебни разноски, с изключение на разходите на другата страна, в случай че делото е загубено (részleges költségmentesség).

Последните 3 вида облекчения са свързани с определени условия, които са подробно определени, като се вземат предвид активите, както и състоянието на доходите на кандидатстващия за тях.

Предоставянето на правна помощ е възможно при въпроси, свързани с околната среда, въпреки че няма специфична правна помощ за такива дела. Физически лица, както и НПО, могат да се възползват от правна помощ, която е два вида: правна помощ в рамките на и извън съдебното производство. Допустими за предоставяне на правна помощ са граждански и наказателни производства, както и извънсъдебна правна консултация и съдействие при подготовка на документите, с изключение на правна помощ за учредяването на НПО.

Извън съдебното производство бенефициентът може да получи правна помощ, съдействие при подготовка на документи и помощ при достъп до преписки. В рамките на съдебното производство бенефициентът може да ползва услугите на адвокат, назначен за делото. Условията за възползване от правна помощ са месечният нетен доход на заявителя да не надвишава сумата на така наречената минимална пенсия за старост (öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege = nyugdíjminimum) и да не разполага с активи. НПО, квалифицирани като организации от обществен интерес (közhasznú), могат да се възползват от правна помощ в съдебни производства, образувани за защита на обществен интерес, при изрично право, предоставено от закона (такива производства са делата, заведени срещу замърсители въз основа на Закона за опазване на околната среда).

Правната помощ включва главно разходите за адвокат, предоставящ правна помощ по дадено дело, или разходите за юридически съветник, ако правната помощ е необходима, но на съдебното производство не е даден ход. Въпреки че задължителното представителство в съдебни дела се покрива изцяло от правната помощ, в случай на правна консултация извън съдебно дело броят на работните часове на правен експерт, които трябва да бъдат изработени по делото, е ограничен от решението на компетентния орган в областта на правната помощ.

Предоставящите правна помощ трябва да бъдат регистрирани в Службата за правна помощ към правителството и те подписват договор за услуги с правителствената агенция, в който подробно се определят техните функции и отговорности. За регистрация като предоставящи правна помощ могат да кандидатстват:

- адвокати
- Адвокатски кантори
- Юристи от Европейския съюз, работещи постоянно в Унгария
- НПО, занимаващи се със защита на правата (на човека или на основни права)
- самоуправляващи се органи на етнически малцинства
- университети, предоставящи юридическо образование.

Организация за правна помощ (напр. НПО) може да кандидатства за регистрация в случай, че разполага офис пространство, подходящо за посрещане на клиенти и е договор за услуги с адвокат за определен срок, който позволява на

адвоката да предоставя правни услуги от името на и при указания от страна на организацията на въздуха от законодателството. Правна помощ при дела, свързани с околната среда, се предоставя изключително рядко. На първо място, това се дължи на факта, че правна помощ могат да включват единствено дела, свързани с околната среда, които са в съдебна фаза, а много дела, свързани с околната среда, се решават на административно ниво, което не води до съдебно производство. На второ място, няма много юристи или организации (НПО, университети и т.н.), предоставящи правна помощ, които да са специализирани по въпроси, свързани с околната среда. На трето място, тази възможност не е широко известна на гражданското общество.

Съществува възможност за правна помощ pro bono, предоставяна от адвокатски кантори, тъй като все повече такива кантори се включват в този вид дейности, в Унгария най-вече по инициатива на PILNET (известна по-рано като PILI). Тези адвокатски кантори обаче не предлагат специализирана правна консултация в областта на околната среда.

В Унгария няма правни клиники по въпроси, свързани с околната среда, а само мрежа „Правна клиника за свобода на информацията“, която действа по егидата на и се координира от правосъдната инициатива на „Отворено общество“. В тази мрежа има няколко НПО, които предлагат клинично правно образование във връзка с околната среда или свързани свободи по информационни въпроси, като EMLA (околна среда) и Energia Klub (енергия, свързана с околната среда). Понастоящем те не са достъпни за обществеността, но се използват от студентите в Юридическия факултет на университета ELTE с цел обогатяване на дейностите им извън учебната програма.

В Унгария има няколко правни организации по околната среда, работещи в полза на обществения интерес, преди всичко EMLA и Reflex, а юристи, занимаващи се с въпроси, свързани с околната среда, в полза на обществения интерес, работят за НПО като LMCS или Nimfea. Тези организации и вещи лица са на разположение на обществеността и прилагат собствените си принципи при безплатно предоставяне на свързана с ниски разходи правна помощ по въпроси на околната среда. Техните данни за контакт са публикувани онлайн, като могат да бъдат намерени и в НПО за опазване на околната среда.

Xiii.timeliness

Административните органи са задължени от Административно-процесуалния кодекс да постановят решение в рамките на 30 дни от получаване на искането. В тези случаи, когато решението е необходимо, за да се предотвратят заплахата за живота или изключително вредна ситуация, то трябва да бъде постановено в рамките на бързо производство.

Ръководителят на административния орган може да удължи производството преди края на първия 30-дневен период с допълнителни 30 дни. Ако органът не успее да спази крайния срок, той трябва да върне процесуалната такса на заявителя, а в случай че това забавяне е два пъти по-дълго от законоустановения срок за постановяване на решение, плащането, което заявителя трябва да получи, представлява удвоената процесуална такса.

Съдилищата трябва да разглеждат подадените документи в рамките на 30 дни и да вземат необходимите мерки, напр. да разпоредят на заявителя да допълни своето становище. Това се отнася също така за искания за започване на съдебен процес. В рамките на същите тези 30 дни трябва да бъде определена датата на първото съдебно заседание, като страните се информират поне 15 дни преди тази дата. Първото съдебно заседание трябва да се проведе в рамките на 4 месеца от получаване на искането до Съда, но не по-късно от 9 месеца. Следващите съдебни заседания следва да се проведат в срок до 4 месеца от предходния процес. За да се изготвят декларации от страните, съдът може да определи крайни срокове, които обикновено са 15 дни. Съдилищата трябва незабавно да изготвят протокол от съдебното заседание (jegyzőkönyv), или ако заседанието е протоколирано, в срок до 8 дни от датата на заседанието. Разпечатаният протокол трябва да бъде изпратен на страните в срок до 15 дни. Страните могат съвместно да поискат от съда, поне 8 дни преди заседанието, определената за него дата да бъде отложена. Ако страните се договорят да преустановят процедурата, делото се прекратява след 6 месеца, освен ако някоя от страните не инициира подновяването на производство пред съда (szünetelés). Обжалвания срещу първоинстанционни съдебни решения мога да бъдат внасяни в рамките на 15 дни от постановяването на съдебното решение пред по-висшестоящия съд, докато искане за извънредни средства за правна защита (felülvizsgálati kérelem) може да бъде подадено в срок до 60 дни от постановяването на окончателното решение на Върховния съд (Kúria).

Обичайната продължителност на съдебно дело, свързано с околната среда, е следната:

- административни съдебни дела срещу административни актове относно по-малки по мащаб проекти: От 1,5 до 2 години
- административни съдебни дела срещу административни актове относно широкомащабни проекти: От 2 до 5 години
- дела от частноправен характер срещу вреди или щети, причинени на околната среда или природата: От 2 до 3 години на първа инстанция, от 1 до 2 години на втора инстанция, всичко заедно от 3 до 5 години

- дела от частноправен характер за обезщетение за причинена на околната среда вреда: От 1,5 до 2 години на първа инстанция, от 1 до 2 години на втора инстанция, всичко заедно от 2,5 до 4 години

Няма законово установен срок за постановяване на съдебно решение. Съответно няма санкции срещу съдилища, които постановяват решение със закъснение. В администрацията на правосъдната система обаче, Националното бюро по правосъдие (Országos Bírószági Hivatal), както и всички председатели на съдилища, носят отговорност за наблюдението на спазването на процесуалните крайни срокове от съдилищата.

XIV. Други въпроси

Решения, свързани с околната среда, се оспорват на различни етапи от производството в зависимост от характера на лицето, участващо в делото. В случай на физически лица мнозинството от тях реагират след настъпване на промени в околната среда, т.е. те искат да участват в производството след постановяване на решение и при видимо настъпване на промените на място. Противно на това, екологичните НПО имат независим персонал, който да наблюдава процеса на вземане на решение и който обикновено участва във фазата на предоставяне на разрешение преди постановяването на окончателното решение по въпроса. Налице са обаче примери за обратното, особено при процедури по ОВОС и КПКЗ, при които — поради по-строгите правила за откритост — физически лица също участват своевременно в процедурата.

В Унгария на обществеността не се предоставя подробна или лесна за разбиране информация относно достъпа до правосъдие в областта на околната среда. Като цяло е налице слаба осведоменост относно достъпа до правосъдието в областта на околната среда и като цяло сред населението на Унгария. Това отчасти се дължи на много ниското равнище на управляваните от държавата програми за изграждане на капацитет и на относително ниския приоритет, който от десетилетия се отдава на тези въпроси в политиката на правителството. Има откъслечна и малко информация относно Орхуската конвенция на уебсайтовете на правителството и тази информация не е подкрепена от практическа информация, за да може обществеността да упражнява действителен достъп до правосъдие.

Алтернативното разрешаване на спорове (АРС) съществува в Унгария за разрешаване на конфликти между страните по отношение на техни проблеми от частноправен характер под формата на медиация. Медиацията в Унгария следва обичайния стандартен протокол за медиация, който е приет на международно равнище. Вещи лица и трети страни могат да участват в процеса на медиация по искане на или със съгласието на участващите в медиацията страни. Медиацията приключва с подписването на споразумение, ако страните или дадена страна изисква нейното прекратяване или в рамките на 4 месеца от началото на производството. Медиацията не е задължителна преди започване на съдебен процес, но въпреки това трябва да бъде посочена в иска, с който се започва заведено в Съда дело. От юли 2012 г. има специална възможност за съдебна медиация, която се ръководи от съдебен служител (bírószági titkár) при съвместно искане на страните. Няма правна възможност за медиация между частни страни и административни органи, следователно не се допуска медиация при дела, свързани с околната среда. Въпреки това медиацията е възможна при дела, свързани с околната среда, между частни страни (включително НПО). Тя обаче почти не се използва поради липсата на осведоменост за тази правна възможност или липсата на доверие в методите за алтернативно разрешаване на спорове.

XV. Да си чужденец

Член XV.2 от глава „Свобода и отговорност“ от Конституцията (Основният закон — Alaptörvény) на Унгария, която влезе сила на 1 януари 2012 г., гласи, че Унгария гарантира основните права на всеки без каквато и да е дискриминация по отношение, наред с други неща, на език, националност или друг статут. Член 2.1 от Административно-процесуалния кодекс на Унгария (Ket.) гласи, че страните в административното производство имат право на равно третиране и техните случаи трябва да се разглеждат без неоснователно разграничаване или пристрастие. Интересното е, че такава разпоредба липсва в Гражданския процесуален кодекс (Pr.), въпреки че се предполага, че съдилищата се произнасят по безпристрастен начин. Въпреки че езикът на съдебното производство е унгарски, никому не може да бъде причинена вреда поради незнанието на езика, както се постановява в Гражданския процесуален кодекс. Съгласно международни споразумения всеки може да използва собствения си език по време на съдебно производство. Ако упражняването на тези права го изисква, съдът трябва да включи в процеса и устен преводач. Ако прилагането на тези права, гарантирани от международно споразумение, налага включването на устен преводач, разходите за него ще бъдат поети от държавата. В противен случай разходите за преводач се добавят към разходите по делото, които трябва да бъдат платени от загубилата страна, без посочените по-горе изключения.

VI. Transboundary Cases

Административни дела, които включват въпроси, свързани с околната среда в друга държава, се уреждат от декрета за ОВОС в съответствие с Конвенцията от Еспоо. В Конвенцията се прави разграничение между два вида производства: Когато дадена държава е засегната държава или когато е държавата на произход (за въздействие върху околната среда).

Тук имат значение дела, при които Унгария е държава на произход. При такива дела Регионалната агенция по опазване на околната среда информира заявителя и Министерството на околната среда, като последното информира Министерството на околната среда на засегнатата държава. Останалата част от производството е процес, който се определя от двете държави, въпреки че има някои задължителни елементи по отношение на това производство:

- Ако засегнатата държава изисква това, се извършва международна оценка на въздействието върху околната среда
- заявителят трябва да изготви на езика на засегнатата държава или на английски език международната харта и нетехническо обобщение на декларацията относно последиците за околната среда
- Започване на консултации между двете държави
- могат да бъдат представени коментари от засегнатата държава, както и от обществеността
- решението на Агенцията по околната среда трябва да бъде съобщено на засегнатата държава.

Няма конкретно понятие за заинтересована общественост, което да се прилага по отношение на трансгранични случаи, и дори в член 4.21 от Закона за опазване на околната среда само се посочва, че засегнатите лица и организации са тези, които живеят и действат в зоната на въздействие. Въз основа на това, както и на съдържащите се в Административно-процесуалния кодекс правила за процесуалната легитимация, можем да направим заключение, че чуждите граждани също могат да са процесуално легитимирани съгласно следните правила:

- във всеки вид случаи чуждестранни физически лица могат бъдат засегнати по същия начин както унгарски физически лица, като няма разлика между страните по отношение на местопребиваване или местоживеене
- чуждестранни НПО (регистрирани в чужбина НПО) могат да бъдат процесуално легитимирани единствено в случаите, в които това се урежда от международни споразумения, а в областта на околната среда това е Конвенцията от Еспоо; с тази конвенция се гарантира, че държавата на произход трябва да предостави възможност на обществеността в области, за които се смята, че е много вероятно да бъдат засегнати, да участва в производства, еквивалентни на тези, които се предоставят на обществеността в държавата на произход; т.е. ако някоя НПО е процесуално легитимирана в Унгария, тогава и чуждестранна НПО също може да бъде процесуално легитимирана, ако сферата ѝ на дейност обхваща засегнатата област, намираща се от другата страна на границата между двете държави.

В рамките на съдебното производство чуждестранни физически лица или НПО имат същите процесуални права както местните граждани или регистрираните на местно равнище НПО, с много малко изключения. Например от безплатно разрешаване на спорове ползват само унгарски граждани, граждани на ЕС или граждани на трети държави, пребиваващи законно в ЕС. Това например лишава гражданите на Сърбия и Украйна от тази възможност, както и тези на Хърватия до юли 2013 г. Чуждестранни заявители могат, по искане на ответника, да бъдат задължени от съда да платят депозит, който да покрие потенциални разходи по делото, в случай че го загубят.

При административни съдебни дела (т.е. дела, при които пред Съда се оспорва процесуалната или материалната законосъобразност на решението) унгарските съдилища имат изключителна компетентност. При граждански дела ответниците обикновено се призовават пред унгарските съдилища съгласно правилата на гражданския процесуален кодекс по отношение на териториалната компетентност. При все това, в съответствие с Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, при дела за правонарушения, даващи право на лице, причиняващи вреди, може да бъде съдено не само в държавата на неговото местоживеене, ако вредата (включително щети на околната среда) настъпи или може да настъпи в друга държава — членка на ЕС, което обикновено може да се случи при трансгранични екологични щети, случаи.

Връзки по темата

- Конституция: <http://www.kormany.hu/hu/mo/az-alaptorveny>
- Закони: <http://net.jogtar.hu/>
- Законодателство: <http://www.parlament.hu/>
- Правителство: <http://www.kormany.hu/hu>
- Съдебна система: <http://www.birosag.hu/>
- Прокурор: <http://www.mklu.hu/cgi-bin/index.pl?lang=hu/>
- Омбудсман: <http://www.ajbh.hu/>

- Орган за защита на данните: <http://www.naih.hu/>
- Адвокатска колегия: <http://www.magyarugyvedikamara.hu/>
- Правна помощ: <http://kih.gov.hu/>
- Орхуска конвенция: http://civilkontroll.gyor.hu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=10&Itemid=12
- НПО: <http://www.emla.hu/>

Преведен текст

Това е машинен превод на съдържанието. Собственикът на настоящата страница не носи никаква отговорност за качеството на този машинно преведен текст.

Последна актуализация: 14/09/2016